

Tillgång till **grundläggande betaltjänster**

– Delrapport 5

Tillväxtanalys har genom 2014 års regleringsbrev fått ett fortsatt uppdrag att följa upp och redovisa tillgängligheten till grundläggande betaltjänster. Rapporten beskriver hur vi genomfört insamling, förvaltning och tillgängliggörande av data och analyser om betaltjänster samt hur vi tänkt att det fortsatta arbetet ska organiseras. Rapporten avslutas med en översiktlig analys av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster.

Dnr: 2013/030

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010 447 44 00
Fax: 010 447 44 01
E-post: info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Erik Fransson
Telefon: 010-447 44 61
E-post: erik.fransson@tillvaxtanalys.se

Förord

Denna rapport är den femte delen i Tillväxtanalys redovisning av uppdraget 13:3 angående grundläggande betaltjänster som lämnades i 2013 års regleringsbrev (Uppdrag 3). Huvudslutsatsen av utredningen är att Tillväxtanalys sedan våren 2014 helt och hållet tagit över förvaltning och utveckling av den databas som Post- och telestyrelsen (PTS) byggt upp som stöd för länsstyrelsernas arbete kring grundläggande betalservice.

Tillväxtanalys har sedan övertagandet dels upphandlat en fullständig uppdatering av databasens innehåll, producerat årlig statistik för tillgängligheten till grundläggande betaltjänster samt fortsatt utvecklingsarbetet med ett gränssnitt anpassat för visualisering, analys och administration av databasens innehåll. Driftsättningen av den första skarpa versionen av gränssnittet genomfördes 1 september 2014 i syfte att underlätta för länsstyrelserna att ta del av databasens innehåll.

Även om Tillväxtanalys ser långsiktigt på uppdraget kring grundläggande betaltjänster och bedömer att det faller väl in i vårt befintliga uppdrag kring analys- och utvärdering av kommersiell och offentlig service så har arbetet med och övertagandet av databasen gett insikten att de specifika behov och önskemål om detaljeringsgraden kring data om grundläggande betaltjänster kräver uppdateringsinsatser utöver det Tillväxtanalys i normalt hanterar för övriga serviceslag. Om Tillväxtanalys ska kunna hålla samma höga ambitionsnivå som tidigare för grundläggande betaltjänster och kanske även utöka uppdateringsfrekvensen så behöver det tillskjutas resurser från de områden som efterfrågar dessa data även efter att utvecklingsarbetet har avslutats.

Denna rapport har skrivits av Erik Fransson, analytiker och projektledare

Östersund, november 2014

Jan Cedervärn
Chef avdelningen Tillgänglighet och regional tillväxt
Tillväxtanalys

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	8
1 Bakgrund och övergripande förutsättningar	10
1.1 Uppdraget	10
1.2 Övergripande förutsättningar - tolkning av uppdraget	10
1.3 Avgränsningar och resurser	11
1.4 Delredovisningar	11
2 Samhället behov av betaltjänster.....	12
2.1 Bakgrund till arbetet med betaltjänster	12
3 Långsiktig förvaltning och utveckling av data om grundläggande betaltjänster	13
3.1 Uppdraget	13
3.2 Långsiktig förvaltning och utveckling av data	13
3.3 Begreppsförklaring och påbörjad avgränsningsöversyn	14
3.3.1 Begreppsförklaring	14
3.3.2 Överväganden	15
3.3.3 Slutsatser av avgränsningsöversynen.....	15
4 Tillgängliggörande av data och analyser	16
4.1 Uppdraget	16
4.2 Utveckling av gränssnitt (Pipos Betalanalys).....	16
4.3 Tidplan och fortsatt arbete med gränssnittet	18
5 Analys av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster	19
5.1 Uppdraget	19
5.2 Analys av tillgänglighet till betaltjänster	19
5.2.1 Inledning	19
5.2.2 Sammanfattning av analysen	19
5.2.3 Kontantuttag.....	20
5.2.4 Betalningsförmedling.....	27
5.2.5 Dagskassehantering	33

Sammanfattning

Regeringen har gett Tillväxtanalys uppdraget att förvalta och utveckla data om grundläggande betaltjänster. I uppdraget ingår även att föreslå avgränsningar för de specificerade betaltjänster som ska analyseras, genomföra analyser samt tillgängliggöra dessa data och analyser för länsstyrelserna.

Avrapporteringen av uppdraget kan sammanfattas i följande punkter:

- ✓ Ja, Tillväxtanalys förvaltar och utvecklar databasen och har i år genomfört uppdateringar av alla databasens delar. Databasen har fyllts på med aktuella och relevanta uppgifter inför PTS, länsstyrelsernas och Tillväxtanalys uppdragsredovisningar.
- ✓ Ja, Tillväxtanalys genomför en kontinuerlig översyn av databasens innehåll för att vara relevant för alla användare. Avgränsningar och avvägningar görs kontinuerligt för att uppfylla såväl länsstyrelsernas behov av analysmaterial som Tillväxtanalys resursmässiga ramar.
- ✓ Ja, Tillväxtanalys har analyserat data relaterade till grundläggande betaltjänster ur ett tillgänglighetsperspektiv. Analyserna utgör ett underlag för länsstyrelsernas och PTS arbete med att faktiskt säkerställa tillgängligheten till grundläggande betaltjänster. Ambitionen är att när det är möjligt avrapportera dessa tillsammans med utvecklingen för övrig service.
- ✓ Ja, vi fortsätter att utveckla ett särskilt webbaserat gränssnitt för att länsstyrelsernas handläggare ska kunna tillgodogöra sig såväl data som analyser på ett intuitivt och effektivt sätt, och själva kunna bidra med uppdateringar och kvalitetsförbättringar i databasen. Utvecklingen av gränssnittet sker i dialog med företrädare för länsstyrelserna och Tillväxtverket.
- ✓ Ja, vi försöker så långt det är möjligt samordna data om grundläggande betaltjänster med våra nuvarande åtaganden kring övrig kommersiell och offentlig service.

Analysresultat:

Knappt 38 000 personer av Sveriges befolkning har längre än 30 km till sitt närmaste kontantuttagställe. Närmare 53 000 personer har längre än 30 km till sin närmaste betalningsförmedling. Drygt 1 100 arbetsställen med kontantintensiv verksamhet har längre än 30 km till sitt närmaste serviceställe för dagskassehantering. Antalet serviceställen har minskat för samtliga dessa tre servicetyper sedan 2013. Däremot varierar förändringen i tillgänglighet till tjänsterna lokalt över hela landet.

En av huvudorsakerna till den generella nedgången i antalet serviceställen för betaltjänster mellan 2013 och 2014 kan härledas till Finansinspektionens beslut att dra in en operatörs tillstånd att bedriva betaltjänstverksamhet. Beslutet medförde direkt och indirekt att ett stort antal ombudsställen för olika betaltjänster stoppades i hela landet och att tillgängligheten till betaltjänster försämrades betydligt i dessa områden. Huvuddelen av verksamheterna hade inte återupptagits då årets inventeringsperiod av serviceställen för grundläggande betaltjänster avslutats. Det återstår därför att efter nästa inventeringstillfälle analysera den mera långsiktiga effekten av att en aktör förlorade tillståndet att bedriva sin verksamhet, samt att med detta fall som ett exempel, diskutera sårbarheten i infrastrukturen för grundläggande betaltjänster.

Summary

The government has tasked Growth Analysis to manage and develop data about basic payment services. The task also includes suggesting demarcations for the specified payment services to be analysed, performing analyses and making these data and analyses available to county administrative boards.

Reporting of the undertaking can be summarised in the following points:

- ✓ Yes, Growth Analysis is managing and developing the database, and this year has updated all parts of the database. The database has been augmented with current, relevant information ahead of reports on undertakings from the Swedish Post and Telecom Authority (PTS), the county administrative boards and Growth Analysis.
- ✓ Yes, Growth Analysis is conducting a continuous review of the content of the database in order to be relevant for all users. Demarcations and considerations take place continuously in order to meet both the needs of county administrative boards for analysis material and Growth Analysis' resource framework.
- ✓ Yes, Growth Analysis has analysed data relating to basic payment services from an accessibility perspective. These analyses form the basis of work by the county administrative boards and PTS to really guarantee accessibility to basic payment services. The aim is, where possible, to report these together with developments in other services.
- ✓ Yes, we are continuing to develop a special, web-based interface so that the county administrative boards' administrators can not only access data and analyses in an intuitive, effective way, but can also themselves contribute updates and quality improvements to the database. Development of the database is taking place in a dialogue with representatives of the county administrative boards and the Swedish Agency for Economic and Regional Growth.
- ✓ Yes, we are trying as far as possible to coordinate data about basic payment services with our current undertakings relating to other commercial and public services.

Analysis results:

Around 38,000 people in the Swedish population have to travel more than 30 km to their nearest cash withdrawal facility. Almost 53,000 people have to travel more than 30 km to their nearest payment transmission facility. Around 1,000 workplaces with cash-intensive activities have more than 30 km to travel to their nearest service facility for cash management. The number of service locations for these three kinds of service has fallen since 2013. The change in accessibility to the services does, however, vary between different parts of the country.

One of the main reasons for the general fall in the number of service locations for payment services between 2013 and 2014 may be attributed to the Swedish Financial Supervisory Authority's decision to revoke one operator's licence to run its payment services business. This decision resulted, directly and indirectly, in a large number of agencies for various payment services being closed all over the country and accessibility to payment services worsening significantly in those areas. Most of these businesses had not resumed operations at the end of the year's inventory period for service facilities for basic payment services. It will therefore be necessary, after the next inventory period, to analyse the more

long-term effect of one operator losing its licence to run its business and, using this case as an example, to discuss vulnerability in the infrastructure for basic payment services.

1 Bakgrund och övergripande förutsättningar

1.1 Uppdraget

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har i 2014 års regleringsbrev fått ett fortsatt uppdrag av regeringen att ta fram beskrivningar och analyser av hushållens och företagens tillgänglighet till grundläggande betaltjänster.

Beskrivningarna ska ligga till grund för regionala kartläggningar och för beslut om statliga och regionala insatser samt för nationell uppföljning av utvecklingen och av statliga insatser.

Tillväxtanalys ska förvalta och utveckla data om grundläggande betaltjänster. I detta ingår också att föreslå avgränsningar för de specificerade betaltjänster (tjänsteinnehåll och kvalitetsaspekter) som ska analyseras, baserat på vad som sägs om grundläggande betaltjänster i propositionen Statens ansvar för vissa betaltjänster, prop. 2006/07:55. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Post- och telestyrelsen (PTS) och Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Tillväxtanalys ska vidare beräkna hushållens och företagens tillgänglighet till grundläggande betaltjänster och i samverkan med Tillväxtverket göra service- och tillgänglighetsdata tillgängliga för länsstyrelserna.

En delredovisning av uppdraget har gjorts till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) den 1 september 2014 i form av en sammanställning av grundläggande betaltjänstdata. En motsvarande delredovisning ska göras även 1 september 2015. Tillväxtanalys ska senast den 1 december 2014 redovisa en beskrivning av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster och en samlad uppföljning och analys av utvecklingen inom området, om möjligt i relevanta delar samordnat med Länsstyrelsen i Dalarnas sammanställning av länsstyrelsernas bevakningsuppdrag. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2015 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) med en beskrivning av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster och en samlad uppföljning och analys av utvecklingen inom området, om möjligt i relevanta delar samordnat med Länsstyrelsen i Dalarnas sammanställning av länsstyrelsernas bevakningsuppdrag.

1.2 Övergripande förutsättningar - tolkning av uppdraget

Det reviderade uppdraget innehåller två huvudsakliga delar:

1. Tillväxtanalys ska förvalta och utveckla data om grundläggande betaltjänster. I detta ingår också att föreslå avgränsningar för de specificerade betaltjänster (tjänsteinnehåll och kvalitetsaspekter) som ska analyseras.
2. Tillväxtanalys ska beräkna, beskriva och analysera hushållens och företagens tillgänglighet till grundläggande betaltjänster. Analyserna samt service- och tillgänglighetsdata ska, i samverkan med Tillväxtverket, göras tillgängliga för länsstyrelserna.

För att utveckla infrastrukturen för inhämtande och tillgängliggörande av data har PTS tilldelat Tillväxtanalys ett bidrag på 500 000 kronor för insatser under 2013, 700 000 kronor för insatser under 2014 och 800 000 kronor för insatser under 2015.

Med hjälp av dessa medel har Tillväxtanalys utvecklat och lanserat ett databasgränssnitt som kan presentera betaltjänstedata på ett enkelt och överskådligt sätt och som är speciellt

anpassat för länsstyrelsernas behov. Denna del ligger egentligen utanför regeringsuppdraget, men genom uppdraget har det skapats förutsättningar och möjligheter för ett mera långsiktigt utvecklingsarbete. Presentationsverktyget eller gränssnittet syftar främst till att bli ett användbart verktyg för bl.a. länsstyrelsernas arbete med betaltjänstfrågorna men ambitionen är att efter hand vidga perspektivet till även annan service inom ramen för Tillväxtanalys ordinarie uppdrag.

1.3 Avgränsningar och resurser

Databasen med tillhörande gränssnitt ska utgöra stöd för analys av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster samt för länsstyrelsernas och PTS beslut om insatser för att säkra tillgång till grundläggande betaltjänster.

Huvuduppdraget för de inblandade parterna är att säkerställa samhällets tillgång till grundläggande betaltjänster. Med detta som utgångspunkt är Tillväxtanalys roll och projektets tydliga avgränsning att se till att nödvändig information finns tillgänglig för att stödja huvuduppdraget.

Under PTS utvecklingsarbete med databasen bildades en referensgrupp bestående av ett antal länsstyrelserepresentanter. Tillväxtanalys har under projektiden samverkat med denna referensgrupp för att säkerställa att både databas och gränssnitt anpassas till målgruppernas behov. Detta arbete kommer att fortsätta även under 2015. Under hela projektperioden har Tillväxtanalys även haft en kontinuerlig kommunikation med PTS angående såväl utarbetandet av projektplanen som framskridandet av själva projektarbetet.

Tillväxtanalys har under uppdragstiden haft och kommer även fortsättningsvis ha en aktiv dialog med Argomento GIS & IT AB (Argomento), som för PTS räkning byggt upp innehåll och rutiner för uppdateringen av databasen. Dialogen syftar till att säkerställa att kunskap och erfarenheter från tidigare arbeten med databasen inte går förlorad. Under våren och sommaren 2014 upphandlade Tillväxtanalys även Argomento för att genomföra en uppdatering av databasens innehåll.

Huvudfokus för arbetet är grundläggande betaltjänster, men projektet ska även beakta vilka samordningsvinster som kan göras i Pupos genom att även andra serviceslag på sikt kan införlivas i samma miljö.

De analyser som tas fram ska ses som ett komplement till de fakta och den kartläggning som länsstyrelserna presenterar inom sina uppdrag.

1.4 Delredovisningar

Den första delredovisningen i det reviderade uppdraget genomfördes den 1 september 2014 och utgjordes av en sammanställning av grundläggande betaltjänstdata och analyser av tillgängligheten till kontantuttag, betalningsförmedling och dagskassehantering. Redovisningen skedde genom att sammanställningen av genomförda analyser av betaltjänstdata publicerades på Tillväxtanalys webbplats (www.tillvaxtanalys.se) via länken ”Grundläggande betaltjänster” i direkt anslutning till delredovisningen av föregående års analysresultat.¹

¹ <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/statistik/grundlaggande-betaltjanster.html>

2 Samhället behov av betaltjänster

2.1 Bakgrund till arbetet med betaltjänster

Riksdagen fattade genom propositionen *Statens ansvar för vissa betaltjänster* (prop. 2006/07:55) beslut om den framtida inriktningen av statens åtagande när det gäller grundläggande betaltjänster. Det politiska målet att ”*Alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser*” lades fast. De grundläggande betaltjänster där staten ska ha ett ansvar avgränsades till kontantuttag, betalningsförmedling och hantering av dagskassar för företag och föreningar.

Svensk Kassaservice AB, som var ett dotterbolag till Posten AB, avvecklades vid årsskiftet 2008/09. Svensk Kassaservice hade ett väl utbyggt kontorsnät där det gick att utföra en rad olika betaltjänster. Bakom avvecklingen av Svensk Kassaservice och riksdagens beslut låg den tekniska utvecklingen med nya sätt att utföra betaltjänster, såsom internetbetalning och en ökad användning av kort för betalningar. Dessa förändringar hade redan vid denna tidpunkt avsevärt minskat antalet manuella tjänster för förmedling av betalningar och kontanthantering.

Svensk Kassaservice ersattes efter avvecklingen av ett statligt åtagande att tillhandahålla grundläggande betaltjänster. Det statliga åtagandet omfattar, i enlighet med riksdagens beslut, tjänsterna betalningsförmedling, uttag av kontanter och dagskassehantering för näringsliv och ideella föreningar. Åtagandet omfattar dock enbart de orter och den landsbygd där behovet av grundläggande betaltjänster inte tillgodoses av marknaden. Post- och telestyrelsen, PTS, fick därför i uppdrag att upphandla ersättningslösningar på de orter där marknaden inte tillhandahöll de efterfrågade tjänsterna. PTS upphandling, som genomfördes under år 2008, ledde fram till att ett antal betaltjänstombud etablerades i främst glesbygdsområden, samt att lantbrevbäringen på vissa sträckor också fortsättningsvis kunde utföra betaltjänster.

För att följa upp och bevaka utvecklingen på området har länsstyrelserna regeringens uppdrag att bevaka att det finns grundläggande betaltjänster som motsvarar samhällets behov. De av PTS upphandlade tjänsterna löpte ut i mitten av år 2012. PTS upphandling ersattes därefter av ett utökat uppdrag till länsstyrelserna, att förutom att bevaka utvecklingen och tillgången till betaltjänster i sina respektive län, även verka för regionala stöd och utvecklingsinsatser i de områden där det bedöms finnas behov.

Länsstyrelsernas arbete och etablering av lösningar kan bl.a. ske genom regionala upphandlingar. En upphandling bör då föregås av en analys av tillgänglighet och en behovsbedömning. För att underlätta länsstyrelserna arbete har PTS genom konsulten Argomento GIS & IT AB utvecklat en databas och ett planeringsverktyg som kan användas för att bedöma behovet av insatser. Det är denna databas som Tillväxtanalys nu tagit över.

3 Långsiktig förvaltning och utveckling av data om grundläggande betaltjänster

3.1 Uppdraget

Enligt uppdraget ska Tillväxtanalys långsiktigt förvalta och utveckla data om grundläggande betaltjänster. I detta ingår också att föreslå avgränsningar för de specificerade betaltjänster som ska analyseras.

3.2 Långsiktig förvaltning och utveckling av data

Tillväxtanalys har sedan våren 2014 helt och hållet tagit över förvaltning och utveckling av den databas som PTS byggt upp som stöd för länsstyrelsernas arbete kring grundläggande betal-service. Tillväxtanalys har lång erfarenhet av databasförvaltning och utveckling av geografiska data men än så länge bara begränsade erfarenheter av den uppdatering som specifikt behövs för uppdraget kring grundläggande betaltjänster. Med insikt i vad insamling av geografiska data innebär i arbetsinsats, samt länsstyrelsernas specifika behov, upphandlade Tillväxtanalys Argomento för genomförandet av 2014 års uppdatering. Tillväxtanalys har beslutat sig för att under våren 2015 genomföra en ny upphandling av uppdateringsarbetet.

Upphandlingskriterierna kommer på nytt att utformas så att vi säkerställer att data om grundläggande betaltjänster samlas in på ett sådant sätt att den faller väl in i den struktur som redan finns för Puposplattformen, för vilken det redan finns en långsiktig förvaltningsplan.

Tillväxtanalys har med anledning av den kommande upphandlingen redan påbörjat arbetet med att undersöka olika alternativ för en rationell arbetsprocess vad gäller insamling, kvalitetssäkring och uppdatering av betaltjänsterrelaterade data. Arbetet sker i samarbete med Argomento som under hand förser Tillväxtanalys med dokumentation kring redan upparbetade kontakter med dataleverantörer, insamlingsrutiner, definitioner och datakvalitet.

Under hösten 2014 har ett informationsmöte hållits med inbjudna representanter från uppgiftslämnarna² där delar av resultaten av årets analyser delgivits och diskussioner förts kring hur rutinerna kring insamlingen av uppgifter skulle kunna organiseras bättre och vilka förutsättningar som finns för att delvis automatisera insatsen. Bland annat har samtliga uppgiftslämnare erbjudits möjligheten att själva använda det av Tillväxtanalys framtagna gränssnittet, där det redan idag finns möjligheter att kvalitetskontrollera delar av de data som ligger i databasen.

I den mån det är möjligt kommer vi naturligtvis även att utnyttja de resurser, i form av tidserier över övriga servicedata, befolkningsdata, företagsdata etc. som redan finns i Pipo, för att kvalitetssäkra och utveckla data om betaltjänsterna.

I den långsiktiga planen för uppdatering, kvalitetssäkring och utveckling av gränssnitt ingår att på sikt låta de som dagligen jobbar med information om betaltjänster själva redigera databasens innehåll. På så sätt skapas ett självständigt system, där de som faktiskt

² Danske bank, Handelsbanken, Nordea, SEB, Swedbank, Bankomat, Kontanten, ICA banken, Forex bank, West International, Kuponginlösen, Svea Ekonomi, Exchange Finans, Nokas, Loomis, Auto Cash ATM och Sparbankernas kontrantråd

har branschspecifik, regional och lokal kännedom om servicen är med och förbättrar databaskvaliten, samtidigt som de i gengäld får säkrare analyser tillbaka.

I det gränssnitt som Tillväxtanalys har tillgängliggjort för länsstyrelsens handläggare finns redan förberedelser gjorda för funktionalitet som gör det möjligt att göra ändringsförslag direkt i databasen. Se vidare i kapitel 4 om tillgängliggörande av data och analyser.

3.3 Begreppsförklaring och påbörjad avgränsningsöversyn

Sedan övertagandet av databasen pågår en kontinuerlig kunskapsinhämtning och översyn av de avgränsningar (tjänsteinnehåll och kvalitetsaspekter) som hittills legat till grund för insamlingen av betaltjänsterelaterad information. Översynen ska till sist utmynna i ett förslag till nya avgränsningar som ska ligga till grund för det fortsatta insamlingsarbetet. Nedan följer först en översiktlig beskrivning och skiss över de begrepp som förekommer i nuvarande databasstruktur samt hur dessa hänger samman. Därefter följer en genomgång av de överväganden som hittills gjorts i samband med arbetet att ta fram ett förslag till nya avgränsningar.

3.3.1 Begreppsförklaring

Samhällets behov av betaltjänster har avgränsats till servicetyperna kontanthantering, betalningsförmedling och hantering av dagskassar för företag och föreningar. Respektive servicetyp kan i sin tur delas upp i olika serviceformer, det vill säga på vilket sätt servicen tillhandahålls eller utförs.

Figur 1 Översiktlig skiss över begrepp och innehåll i PTS databas för grundläggande betaltjänster

Källa: Argomento, Tillväxtanalys bearbetning

I nuvarande databas finns det i stort sett heltäckande data över servicetyper, var servicen utförs (servicepunkter), vem som tillhandahåller och utför servicen (servicegivare respektive serviceutförare) och serviceform. Det innebär att samtliga servicepunkter där det finns betaltjänstservice ingår i databasen, oavsett om servicepunkten ligger i en större stad eller i en mindre tätort. Även mindre aktörer som bara utför eller tillhandahåller betaltjänstservice på större orter ingår då i underlaget.

3.3.2 Överväganden

Insamlandet av data och den långsiktiga förvaltningen och underhåll av databasen kräver resurser, både ekonomiska och tidsmässiga. Här pågår ett arbete i samverkan med länsstyrelserna och PTS för att lägga fast en lämplig avgränsning. Avgränsningen måste vara resursmässigt försvarbar men samtidigt ändå kunna uppfylla huvudsyftet med databasen, dvs. att kunna utgöra underlag för både länsstyrelsernas planering och beslut om insatser och analyser av tillgänglighet på nationell, regional och lokal nivå.

Nödvändigheten och behovet av att ha en heltäckande tillgång till samtliga servicepunkter är dock olika beroende på för vilket syfte uppgifterna ska användas. Om syftet är att kunna redovisa en nationell eller regional bild av antalet servicepunkter och utvecklingen över tid så måste naturligtvis också databasen innehålla alla servicepunkter där betaltjänster utförs.

Om syftet är att beräkna fysisk tillgänglighet till betaltjänster i olika delar av landet spelar det dock mindre roll om t.ex. mindre aktörer i större orter utelämnas. I större tätorter finns i de allra flesta fall ett urval av utförare av betaltjänster och den fysiska tillgängligheten förändras endast marginellt om någon av dessa plockas bort eller utelämnas. Inte heller länsstyrelsernas behov för planering och beslut om insatser berörs av en sådan avgränsning. Länsstyrelsernas insatser riktas i första hand mot de områden där marknaden inte erbjuder de tjänster som efterfrågas.

Även information om serviceform, dvs. på vilket sätt servicen tillhandahålls eller utförs har lyfts fram som viktig i diskussionen om avgränsningen med såväl länsstyrelserna som andra aktörer som visat intresse för databasen. Räcker det t.ex. att veta om ett enskilt bankkontor erbjuder betalningsförmedling eller behövs det även i det enskilda fallet information om betalningsförmedling kan ske genom både kontant betalning och kortbetalning? Tjänsteinnehållet framhålls avgörande för att just kunna göra en rättvis avgränsning och definition av vad en grundläggande betaltjänst är, även om den sedan inte används i den slutliga analysen.

3.3.3 Slutsatser av avgränsningsöversynen

Tillväxtanalys kommer att återkomma till denna diskussion och lägga fast en slutlig avgränsning i samband med beslut om strategi för hur den långsiktiga förvaltningen och underhållet av data kommer att utföras. Målgruppernas informationsbehov är i det här sammanhanget av överordnad betydelse för innehållet i databasen. Även om Tillväxtanalys ser långsiktigt på uppdraget kring grundläggande betaltjänster och bedömer att det faller väl in i vårt befintliga uppdrag kring analys- och utvärdering av kommersiell och offentlig service så har arbetet med och övertagandet av databasen gett insikten att de specifika behov och önskemål om detaljeringsgraden kring data om grundläggande betaltjänster kräver uppdateringsinsatser utöver det Tillväxtanalys normalt hanterar för övriga serviceslag. Om Tillväxtanalys ska kunna hålla samma höga ambitionsnivå som tidigare för grundläggande betaltjänster och kanske även utöka uppdateringsfrekvensen så behöver det tillskjutas resurser från de områden som efterfrågar dessa data även efter att utvecklingsarbetet har avslutats.

4 Tillgängliggörande av data och analyser

4.1 Uppdraget

Enligt uppdraget ska Tillväxtanalys i samverkan med Tillväxtverket göra service- och tillgänglighetdata tillgängliga för länsstyrelserna. För att databasen ska bli använd, och i förlängningen också kontinuerligt kvalitetssäkrad och uppdaterad,³ har det därför tidigt stått klart att databasen måste förses med ett för ändamålet väl avvägt gränssnitt.

4.2 Utveckling av gränssnitt (Pipos Betalanalys)

Arbetet med att utveckla ett gränssnitt för visualisering och förmedling av betaltjänsterrelaterade data påbörjades redan under hösten 2013 och har sedan dess följts av en prototyp och en lansering av en skarp första version genom Pipos Betalanalys 1.0 den 1 september 2014. Utvecklingsarbetet med gränssnittet fortsätter med målgruppernas informationsbehov i centrum, där Tillväxtanalys vinnlägger sig om att fånga så många av användarnas behov som möjligt.

Till grund för utvecklingsarbetet ligger en omfattande enkätundersökning som Argomento har genomfört bland länsstyrelsernas servicehandläggare avseende deras behov av ett särskilt gränssnitt som nyttiggör databasen i deras arbete med grundläggande betaltjänster. Undersökningen visade att framförallt tre grundläggande principer borde prioriteras före allt annat i förvaltningen och utvecklingen av databasen med tillhörande gränssnitt. I enkäten uttalades att den optimala hjälpen skulle vara ett informationssystem som är *överblickbart*, *enkelt* och *korrekt*⁴.

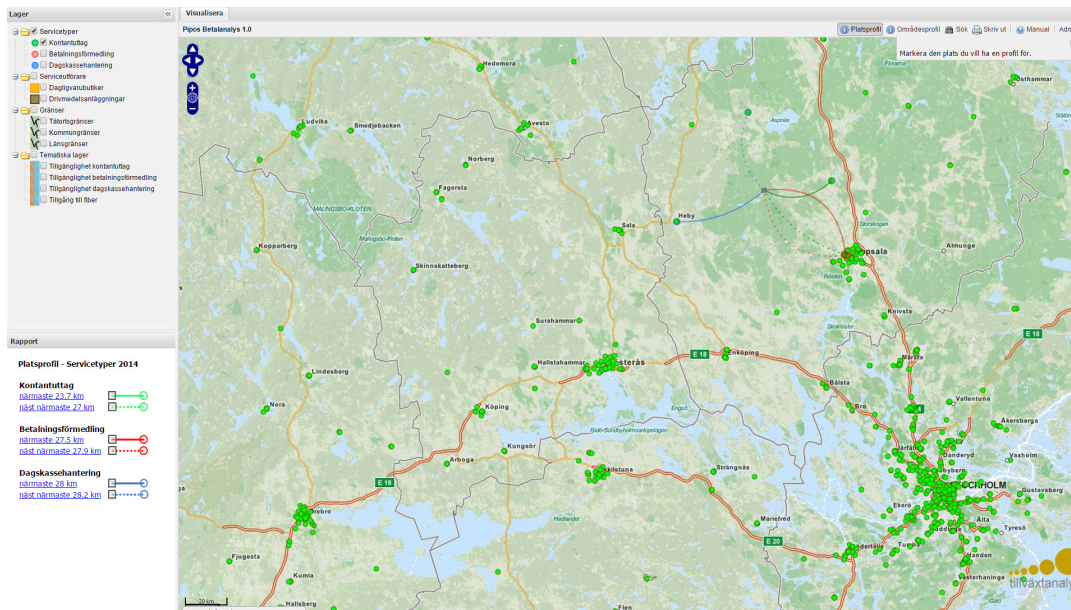
Utifrån dessa prioriterade kriterier, dialogen med länsstyrelsernas referensgrupp samt flera samtal med och studiebesök hos länsstyrelsernas handläggare har en plan för gränssnittets funktionalitet, utseende och utvecklingssteg arbetats fram.

För det tekniska utvecklingsarbetet anlitar Tillväxtanalys teknikkonsultföretaget CGI. Målet för Tillväxtanalys utvecklingsarbete och konsultens uppdrag har varit att skapa ett tillgängligt (snabbstartat, snabbt och stabilt) system som utseendemässigt upplevs lika enkelt och överblickbart som en analog nålkarta, men som funktionsmässigt även är utrustat med de mervärden som ett webbaserat system kan ge.

Som utvecklingsplattform har Tillväxtanalys valt en lösning som baserar sig på ett ramverk byggd med öppen källkod. Valet gjordes för att behålla maximal flexibilitet under utvecklingsarbetet och samtidigt undvika eventuella inlåsningseffekter i kommersiella aktörers programvaror och licenser. Valet gör också att Tillväxtanalys tillåts behålla kontrollen över vad som händer från det att data stoppas in i systemet till att det kommer ut som ett resultat i slutändan.

³ Ambitionen är att en del av kvalitetsåkringen och uppdateringen av databasen ska ske via servicehandläggarna själva via en redigeringsfunktion i webbgränssnittet.

⁴ Det finns ingen motsättning mellan länsstyrelsernas och Tillväxtanalys inställning vad gäller de två första prioriteringarna, som framförallt rör det nya gränssnittet. Däremot återstår att för databasen hitta en gemensam syn på vad som kan anses korrekt med avseende på bl.a. uppdateringsfrekvens.

Figur 2 Skärmdump av nuvarande utseende och funktion för Pipos Betalanalys 1.0 (2014-11-10).

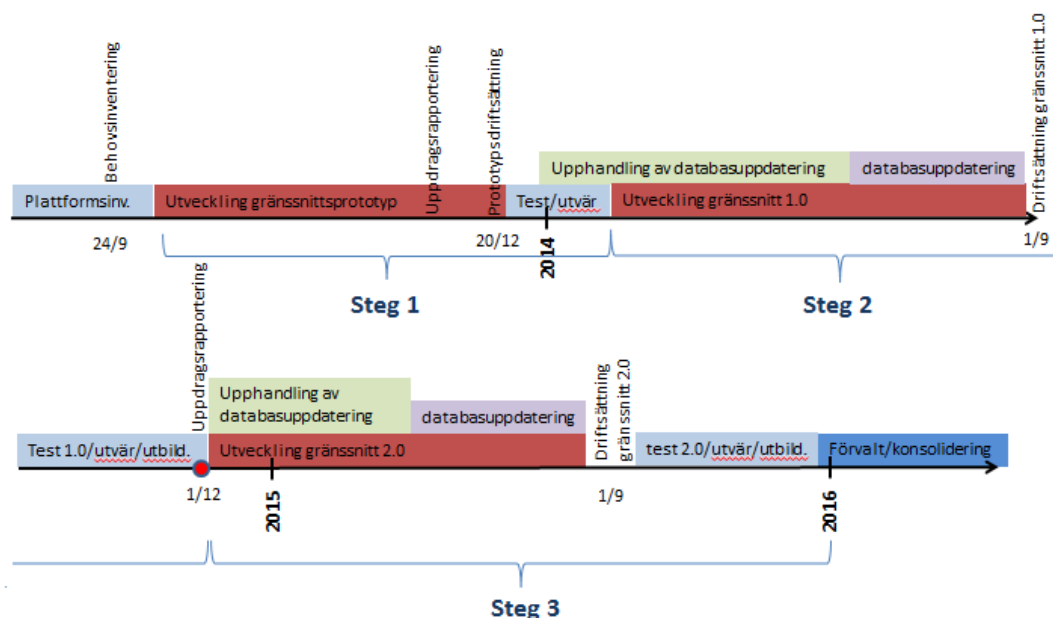
Källa: Tillväxtanalys

Grundfunktionaliteten för gränssnittet är en zoombar karta där användaren kan visualisera punkter för de grundläggande betaltjänsterna i databasen och med enkla medel kombinera dessa med data om övrig service, befolkning, arbetsställen och tillgänglighetsinformation från Pipos ordinarie plattformsinnehåll. Denna grundfunktion är sedan september 2014 lanserad som en webbaserad tjänst under namnet Pipos Betalanalys 1.0 och används för närvarande av ett 30-tal länsstyrelsehandläggare som även under hösten genomgått en kortare utbildning genom Tillväxtanalys försorg. Utvärdering av den första versionen av verktyget pågår just nu vilken kommer ange inriktningen på det fortsatta utvecklingsarbetet.

Redan nu är även grunden för mera avancerade verktyg framtagna i gränssnittets bakomliggande struktur, vilket kommer att ge användaren möjlighet att själv laborera med olika serviceförutsättningar samt göra uppdateringar direkt i databasen.

4.3 Tidplan och fortsatt arbete med gränssnittet

Tillväxtanalys plan är att det nya gränssnittet ska genomgå tre tydliga utvecklingssteg under perioden 2013 till 2015 enligt versionsplanen nedan:

Figur 3 Versionsplan för utvecklingsarbetet med det nya gränssnittet

Källa: Tillväxtanalys

Principen för planen är att varje steg innehåller en utvecklingsperiod, en driftsättning och en period av test/utvärdering för varje version som ges ut av gränssnittet. Ur ett användarperspektiv innebär varje steg i princip ett grundläggande tillägg till funktionaliteten enligt beskrivningarna nedan (versionsnummer inom parantes):

Visualiserera (Pipos Betalanalys 1.0)

Valda delar av databasens innehåll kan visas med tillhörande attributinformation via en karta. Områdesprofiler och platsprofiler med information om serviceutbud, befolkningsstatistik och arbetsställestatistik kan skapas för självvalda områden via kartan. Platsprofiler kan skapas med information om närmaste och näst närmaste service via markering av en punkt i kartan. Information i karta och rapporter kan skrivas ut eller delas med andra användare.

Analysera (2.0)

Informationen i kartan kan modularas med fiktiva scenarier, där servicefunktioner kan flyttas, läggas till eller tas bort. Rapporter om vilken konsekvens en förändring för med sig ur tillgänglighetssynpunkt kan genereras i realtid.

Redigera (2.0)

Informationen i databasen kan förändras genom redigeringar direkt i kartan.

5 Analys av tillgänglighet till grundläggande betaltjänster

5.1 Uppdraget

Tillväxtanalys ska beräkna, beskriva och analysera hushållens och företagens tillgänglighet till grundläggande betaltjänster.

Tillväxtanalys har under sommaren 2014 genomfört en uppdatering av samtliga data i den övertagna databasen, genomfört tillgänglighetsanalyser samt tillgängliggjort resultaten av dessa via verktyget Pipos Betalanalys 1.0 och för Argomento GIS & IT AB (som bidrar med material till Länsstyrelsen i Dalarnas sammanställning av länsstyrelsernas bevakningsuppdrag). Detta säkerställer, tillsammans med de analyser och sammanställningar av betaltjänstdata som Tillväxtanalys publicerade den 1 september, länsstyrelsernas behov inför den rapportering som ska ske till regeringen den 1 december 2014.⁵

5.2 Analys av tillgänglighet till betaltjänster

5.2.1 Inledning

Under sensommaren 2014 genomförde Tillväxtanalys med hjälp av verktyget Pipos tillgänglighetsberäkningar och analyser av data för betaltjänster. Som underlag för analyserna användes Argomentos nyinsamlade datamaterial. På detta sätt var det möjligt att kunna leverera ett underlag till berörda målgrupper inom fastställd tidplan. Den 1 september 2014 redovisades en sammanställning av de faktiska resultaten i form av nedladdningsbara filer via Tillväxtanalys webbplats samt kartor som speglar befolkningens tillgänglighet till de olika servicetyperna. Resultaten har därefter i vissa valda delar också gjorts tillgängliga via Tillväxtanalys karttjänst Pipos Betalanalys 1.0.

I denna rapport görs en översiktlig beskrivning av utvecklingen av serviceställen och tillgänglighet till de tre typerna av betaltjänster som utgör grundläggande betaltjänster; kontantuttag, betalningsförmedling och dagskassehantering för företag och föreningar. För en mer nyanserad bild av tillgängligheten, uppdelad på bl.a. kön och ålderskategorier, hänvisas till Tillväxtanalys webbplats.⁶

I sammanställningen av tillgängligheten till dagskassehantering redovisas, till skillnad från tidigare delredovisningar, ett urval av förmodat kontantintensiva branschers tillgänglighet till tjänsten. Det vill säga arbetsställen där betalningar i hög grad görs genom kontant betalning och som därmed också förmodas hantera stora dagskassor.

5.2.2 Sammanfattning av analysen

Knappt 38 000 personer av Sveriges befolkning har längre än 30 km till sitt närmaste kontantuttagställe. Närmare 53 000 personer har längre än 30 km till sin närmaste betalningsförmedling. Drygt 1 100 arbetsställen med kontantintensiv verksamhet har längre än 30 km till sitt närmaste serviceställe för dagskassehantering. Antalet

⁵ Länsstyrelserna uppdrag att kartlägga och analysera behovet av betaltjänster.

⁶ <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/statistik/grundlaggande-betaljanster.html>

serviceställen har minskat för samtliga tre servicetyper sedan 2013. Däremot varierar förändringen i tillgänglighet till tjänsterna lokalt över hela landet.

Nästan 22 000 personer har fått mer än 5 km längre till sitt närmaste kontantuttagställe sedan 2013 medan drygt 25 000 personer fått mer än 5 km närmare till motsvarande service. Drygt 93 000 personer har fått mer än 5 km längre till sin närmaste betalningsförmedling medan nästan 21 000 personer har fått en motsvarande förbättring. När det gäller service för dagskassahantering har drygt 350 kontantintensiva arbetsställen fått mer än 5 km längre till sitt närmaste serviceställe medan närmare 1 350 arbetsställen inom samma branscher fått en motsvarande förbättring.

5.2.3 Kontantuttag

Tabell 1 Antal serviceställen för kontantuttag 2014.

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	910	873	27	7	2	1
Uppsala län	114	87	14	13	0	0
Södermanlands län	126	50	75	1	0	0
Östergötlands län	147	109	34	3	2	0
Jönköpings län	138	54	40	44	0	0
Kronobergs län	75	33	33	9	0	0
Kalmar län	103	0	48	50	5	0
Gotlands län	36	0	0	33	2	1
Blekinge län	61	0	59	2	0	0
Skåne län	563	390	143	30	0	0
Hallands län	127	46	69	6	6	0
Västra Götalands län	709	400	225	83	0	1
Värmlands län	114	43	21	46	1	3
Örebro län	111	61	43	7	0	0
Västmanlands län	107	67	35	5	0	0
Dalarnas län	133	0	91	30	5	7
Gävleborgs län	124	48	15	60	1	0
Västernorrlands län	115	0	58	44	10	3
Jämtlands län	67	0	28	8	26	5
Västerbottens län	108	38	27	27	14	2
Norrbottens län	116	0	59	40	16	1
Hela landet	4 105	2 299	1 144	548	90	24

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för kontantuttag avser uttagsautomater, bankkassor, kortterminaler och bankombud där inga motprestationer gäller för uttag. Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.⁷

⁷Läs mer via: <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/analysplattformar/geografisk-analys---pipos/indexerad-tillganglighet.html>

Av Tabell 1 framgår antalet serviceställen för kontantuttag per län fördelat på tillgänglighetsklasser.

I områden med *låg* eller *mycket låg tillgänglighet* till tätorter finns 2014 sammanlagt 114 serviceställen där du kan ta ut kontanter. Dessa serviceställen är fördelade på 13 av 21 län. 84 procent av samtliga serviceställen 2014 finns i områden med *mycket hög* eller *hög tillgänglighet* till tätorter.

Tabell 2 Förändringen av antal serviceställen för kontantuttag mellan år 2013 till 2014.

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	-42	-35	-3	0	-1	-3
Uppsala län	1	1	0	0	0	0
Södermanlands län	-6	-2	-4	0	0	0
Östergötlands län	4	3	2	0	-1	0
Jönköpings län	3	-1	3	1	0	0
Kronobergs län	-5	-1	-2	-2	0	0
Kalmar län	4	0	-1	5	0	0
Gotlands län	0	0	0	0	-1	1
Blekinge län	-1	0	-1	0	0	0
Skåne län	-52	-42	-4	-5	0	-1
Hallands län	-1	-2	0	1	0	0
Västra Götalands län	-12	-14	2	1	-1	0
Värmlands län	-1	-1	0	-1	0	1
Örebro län	2	1	1	0	0	0
Västmanlands län	0	0	0	0	0	0
Dalarnas län	-4	0	-3	0	0	-1
Gävleborgs län	0	-1	1	0	0	0
Västernorrlands län	3	0	1	4	0	-2
Jämtlands län	1	0	2	0	0	-1
Västerbottens län	0	1	-2	0	1	0
Norrbottens län	-8	0	-1	-1	-3	-3
Hela landet	-114	-93	-9	3	-6	-9

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för kontantuttag avser uttagsautomater, bankkassor, kortterminaler och bankombud där inga motprestationer gäller för uttag.

Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.⁸

Av Tabell 2 framgår förändringarna av antalet serviceställen mellan 2013-2014. Sammanlagt har ca 2,7 procent av serviceställena försvunnit i landet som helhet. De största

⁸ Läs mer via: <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/analysplattformar/geografisk-analys---pipos/indexerad-tillganglighet.html>

procentuella förändringarna har skett i Skåne län och Norrbottens län där 8,5 procent respektive 6,5 procent av serviceställena har försvunnit.

En viktig orsak till att nedgången i antalet kontantuttagsställen i landet kan härledas till Finansinspektionens beslut den 14/1 2014 att dra in Exchange Finans tillstånd att bedriva betaltjänstverksamhet. Beslutet medförde indirekt att ett flertal serviceställen för kontantuttag genom West International och konceptet Centre®⁹ togs ur bruk. West Internationals verksamhet hade ännu inte återupptagits då årets inventeringsperiod av serviceställen för grundläggande betaltjänster avslutats. Det återstår därför att efter nästa inventeringstillfälle analysera den mera långsiktiga effekten av att en aktör förlorade tillståndet att bedriva sin verksamhet, samt att med detta fall som ett exempel, diskutera sårbarheten i infrastrukturen för grundläggande betaltjänster.

⁹ West Internationals koncept för en kombination av finansiella tjänster med särskild inriktning på service i mindre orter och glesbefolkade områden.

Tabell 3 Tillgänglighet till kontantuttag 2014.

Län	Befolkning < än 10 km till närmaste	Befolkning 10-20 km till närmaste	Befolkning 20-30 km till närmaste	Befolkning 30-40 km till närmaste	Befolkning > än 40 km till närmaste
Stockholms län	2 119 384	34 890	5 634	752	500
Uppsala län	296 791	41 746	6 889	10	0
Södermanlands län	238 938	33 178	5 396	24	0
Östergötlands län	394 427	35 678	6 987	260	29
Jönköpings län	298 301	40 761	2 077	0	0
Kronobergs län	154 193	29 220	3 616	103	0
Kalmar län	189 886	36 034	7 176	605	5
Gotlands län	42 309	11 926	2 389	530	5
Blekinge län	135 638	16 216	856	0	0
Skåne län	1 249 612	22 840	0	0	0
Hallands län	288 164	18 561	94	0	0
Västra Götalands län	1 511 190	98 583	4 358	161	0
Värmlands län	225 369	36 075	10 873	1 460	23
Örebro län	255 137	28 058	1 736	0	0
Västmanlands län	239 070	16 614	3 356	0	0
Dalarnas län	245 703	28 017	1 383	2 038	206
Gävleborgs län	250 532	22 866	2 702	659	1 111
Västernorrlands län	209 272	26 367	5 314	684	455
Jämtlands län	99 029	15 760	5 941	2 596	3 083
Västerbottens län	216 423	25 403	11 599	3 250	3 444
Norrbottnens län	206 686	19 139	7 435	5 393	10 292
Hela landet	8 866 054	637 932	9 5811	18 525	19 153

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för kontantuttag avser uttagsautomater, bankkassor, kortterminaler och bankombud där inga motprestationer gäller för uttag.

I redovisningarna om tillgänglighet är befolkning som inte kunnat anslutas till vägnätet exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har befolkningsstatistik från SCB daterad 2013-12-31 använts.

Tabell 4 Förändring i tillgänglighet till kontantuttag mellan 2013 och 2014.

Län	Befolkning < än 10 km till närmaste	Befolkning 10-20 km till närmaste	Befolkning 20-30 km till närmaste	Befolkning 30-40 km till närmaste	Befolkning > än 40 km till närmaste
Stockholms län	-2 343	-691	1 906	628	500
Uppsala län	50	-48	-2	0	0
Södermanlands län	509	-491	-18	0	0
Östergötlands län	236	-744	260	219	29
Jönköpings län	533	-398	-135	0	0
Kronobergs län	-4 045	1 925	2 017	103	0
Kalmar län	4 738	-4 725	-382	369	0
Gotlands län	348	-287	-61	0	0
Blekinge län	272	-272	0	0	0
Skåne län	1 429	-1 429	0	0	0
Hallands län	3 541	-3 519	-22	0	0
Västra Götalands län	942	-479	-494	31	0
Värmlands län	520	-447	-4	-50	-19
Örebro län	3 095	-2 725	-369	-1	0
Västmanlands län	-1	1	0	0	0
Dalarnas län	1 103	-1 986	-20	825	78
Gävleborgs län	18	-18	-9	-26	35
Västernorrlands län	-222	-169	-157	117	431
Jämtlands län	904	-307	-521	-73	-3
Västerbottens län	0	10	-65	48	7
Norrbottnens län	-2 416	-588	-1 050	-489	4 543
Hela landet	9 211	-17 387	874	1 701	5 601

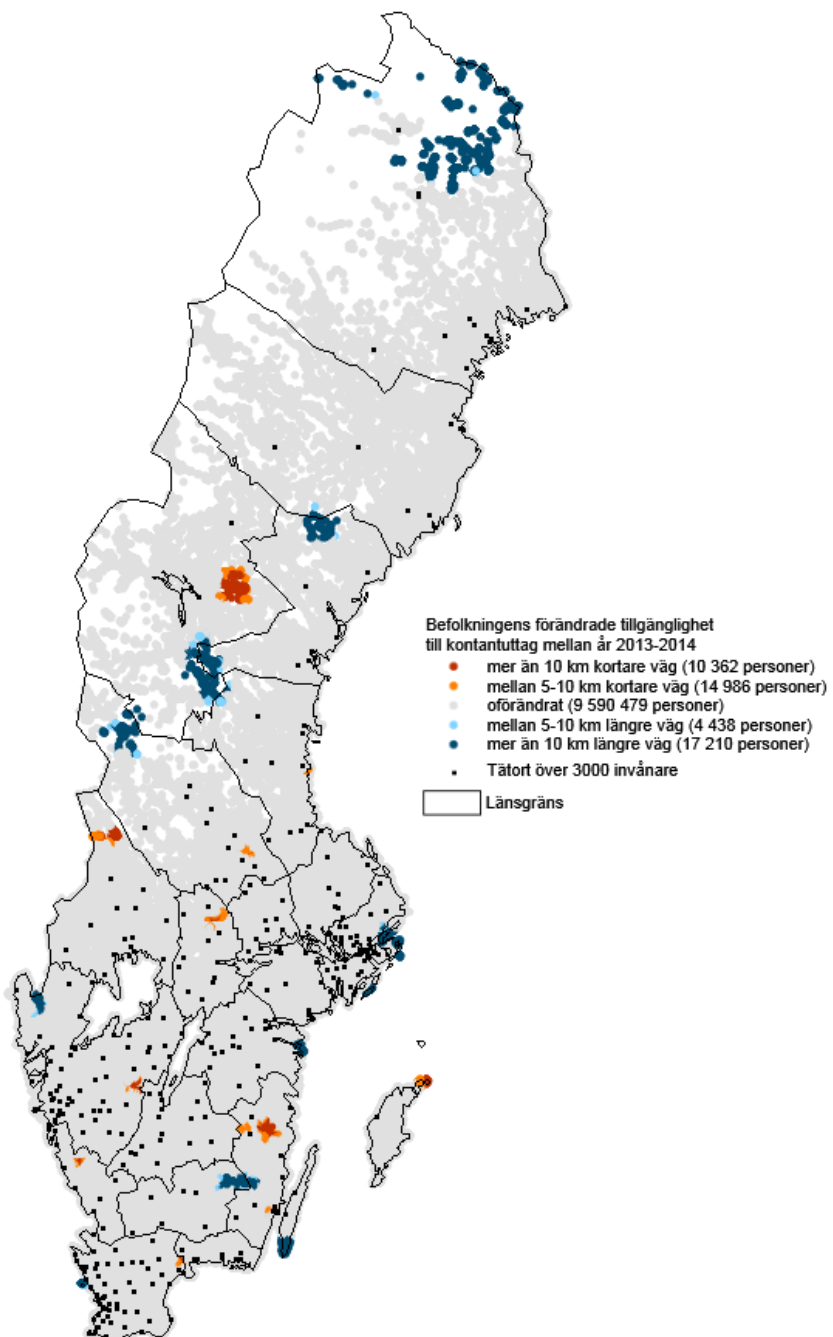
Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för kontantuttag avser uttagsautomater, bankkassor, kortterminaler och bankombud där inga motprestationer gäller för uttag.

I redovisningarna om tillgänglighet är befolkning som inte kunnat anslutas till vägnätet exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har befolkningsstatistik från SCB daterad 2013-12-31

Av Tabell 3 ovan framgår tillgängligheten fördelad på län. Tabellen visar att knappt 38 000 personer har 30 kilometer eller längre med bil till det närmaste servicestället för kontantuttag. Av dessa har mer än 19 000 personer längre än 40 kilometers färdväg till det närmaste fasta servicestället för kontantuttag.

Av Tabell 4 framgår en tydlig uppdelning i fördelningen, där flera fått längre och flera fått kortare resväg till sitt närmaste kontantuttagsställe sedan 2013. En enskild noterbar förändring som även återspeglas i kartan i Figur 4 är att flera platser i Norrbottens län tappat sina sista serviceställen för kontantuttag på grund av Exchange Finans och West International koncept Centres driftstopp. Ett driftstopp som för Norrbottens läns del medfört att antalet personer som har längre än 40 kilometer till sin närmaste service för kontantuttag i det närmaste fördubblats sedan 2013 och nu uppgår till ca 10 000 personer

Figur 4 Befolkningens förändrade tillgänglighet till kontantuttag mellan år 2013-2014.

Källa: Tillväxtanalys

5.2.4 Betalningsförmedling

Tabell 5 Antal serviceställen för betalningsförmedling 2014.

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	424	401	17	4	0	2
Uppsala län	56	35	11	9	1	0
Södermanlands län	39	12	27	0	0	0
Östergötlands län	81	59	19	2	1	0
Jönköpings län	68	21	24	23	0	0
Kronobergs län	45	13	21	11	0	0
Kalmar län	56	0	26	28	2	0
Gotlands län	11	0	0	10	1	0
Blekinge län	24	0	22	2	0	0
Skåne län	277	193	68	16	0	0
Hallands län	51	13	33	3	2	0
Västra Götalands län	287	176	85	25	1	0
Värmlands län	58	21	13	22	1	1
Örebro län	63	33	24	6	0	0
Västmanlands län	57	35	17	5	0	0
Dalarnas län	67	0	39	20	6	2
Gävleborgs län	66	14	10	41	0	1
Västernorrlands län	60	0	26	23	9	2
Jämtlands län	42	0	13	5	19	5
Västerbottens län	61	19	10	19	12	1
Norrbottens län	62	0	24	19	16	3
Hela landet	1 955	1 045	529	293	71	17

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för betalningsförmedling avser bankkassa samt tjänst mot bankkonto. Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.¹⁰

Av Tabell 5 framgår det att i områden med *låg* eller *mycket låg tillgänglighet* till tätorter finns sammanlagt 88 serviceställen där du kan utföra betalningsförmedling över disk. Dessa serviceställen är fördelade på 14 av 21 län. Drygt 80 procent av samtliga serviceställen finns i områden med *mycket hög* eller *hög tillgänglighet* till tätorter.

¹⁰ Läs mer via: <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/analysplattformar/geografisk-analys---pipos/indexerad-tillganglighet.html>

Tabell 5 Förändring i antal serviceställen för betalningsförmedling mellan 2013- 2014

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	-86	-79	-3	-2	-1	-1
Uppsala län	-9	-8	0	-1	0	0
Södermanlands län	-23	-9	-13	-1	0	0
Östergötlands län	-9	-5	-1	-1	-1	-1
Jönköpings län	-16	-8	-4	-4	0	0
Kronobergs län	-9	-7	-4	2	0	0
Kalmar län	-6	0	-4	-2	0	0
Gotlands län	0	0	0	0	0	0
Blekinge län	-11	0	-11	0	0	0
Skåne län	-56	-43	-11	-1	0	-1
Hallands län	-11	-2	-8	0	-1	0
Västra Götalands län	-65	-31	-23	-10	-1	0
Värmlands län	-3	-2	-1	1	-1	0
Örebro län	-7	-6	-1	0	0	0
Västmanlands län	-6	-2	-4	0	0	0
Dalarnas län	-7	0	-7	1	-1	0
Gävleborgs län	-24	-12	-5	-7	0	0
Västernorrlands län	-7	0	-3	-2	0	-2
Jämtlands län	-2	0	-1	0	-2	1
Västerbottens län	-4	-3	0	-1	0	0
Norrbottnens län	-8	0	-5	-2	1	-2
Hela landet	-369	-217	-109	-30	-7	-6

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för betalningsförmedling avser bankkassa samt tjänst mot bankkonto. Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.¹¹

Av Tabell 5 framgår förändringarna av antalet serviceställen mellan 2013-2014. Sammanlagt har ca 16 procent av serviceställena försvunnit i hela landet. De största procentuella förändringarna har skett i Södermanlands län och Blekinge län där 37 procent respektive 31 procent av serviceställena har försvunnit.

¹¹ Läs mer via: <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/analysplattformar/geografisk-analys---pipos/indexerad-tillganglighet.html>

Tabell 6 Tillgänglighet till betalningsförmedling 2014.

Län	Befolkning < 10 km till närmaste	Befolkning 10-20 km till närmaste	Befolkning 20-30 km till närmaste	Befolkning 30-40 km till närmaste	Befolkning > än 40 km till närmaste
Stockholms län	2 102 620	48 154	8 509	1 649	30
Uppsala län	269 041	66 902	9 299	194	0
Södermanlands län	229 927	40 891	6 689	29	0
Östergötlands län	370 373	57 418	8 044	1 009	537
Jönköpings län	283 533	54 093	3 502	11	10
Kronobergs län	157 359	28 683	1 090	0	152
Kalmar län	190 496	36 138	6 372	690	10
Gotlands län	37 504	14 573	3 899	1 031	152
Blekinge län	124 924	23 632	4 154	0	0
Skåne län	1 233 223	39 229	0	0	0
Hallands län	261 393	45 046	380	0	0
Västra Götalands län	1 426 284	171 121	12 680	4 208	136
Värmlands län	210 361	36 439	18 838	6 895	1 267
Örebro län	245 901	35 978	3 047	5	0
Västmanlands län	239 086	16 490	3 464	0	0
Dalarnas län	240 338	32 034	4 032	853	90
Gävleborgs län	242 945	28 844	4 851	502	728
Västernorrlands län	208 568	26 985	5 424	676	439
Jämtlands län	92 172	16 089	9 921	4 492	3 735
Västerbottens län	202 885	29 886	16 372	6 284	4 692
Norrbottnens län	199 979	26 020	10 478	4 987	7 481
Hela landet	8 568 912	874 645	141 045	33 515	19 459

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för betalningsförmedling avser bankkassa samt tjänst mot bankkonto. I redovisningarna om tillgänglighet är befolkning som inte kunnat anslutas till vägnätet exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har befolkningsstatistik från SCB daterad 2013-12-31 använts.

Tabell 7 Förändring i tillgänglighet till betalningsförmedling mellan 2013 och 2014.

Län	Befolkning < 10 km till närmaste	Befolkning 10-20 km till närmaste	Befolkning 20-30 km till närmaste	Befolkning 30-40 km till närmaste	Befolkning > än 40 km till närmaste
Stockholms län	-4 756	1 143	2 715	700	198
Uppsala län	13	2 015	-2 004	-24	0
Södermanlands län	-11 319	9 181	2 125	13	0
Östergötlands län	-2 297	888	1	871	537
Jönköpings län	-7 172	6 873	299	0	0
Kronobergs län	-278	284	-6	0	0
Kalmar län	-1 337	632	320	381	4
Gotlands län	-399	83	312	4	0
Blekinge län	-1 304	1 289	15	0	0
Skåne län	-4 767	4 767	0	0	0
Hallands län	1 606	-1 597	-9	0	0
Västra Götalands län	-20 577	13 268	3 109	4 064	136
Värmlands län	317	-52	-1 449	829	355
Örebro län	-253	190	63	0	0
Västmanlands län	-187	338	-151	0	0
Dalarnas län	1 405	-1 286	-3	-53	-63
Gävleborgs län	-3 442	2 912	517	56	-43
Västernorrlands län	-367	-152	-39	142	416
Jämtlands län	-1 609	406	310	181	712
Västerbottens län	-296	181	179	129	-193
Norrbottnens län	-3 127	2 964	433	-534	264
Hela landet	-60 146	44 327	6 737	6 759	2 323

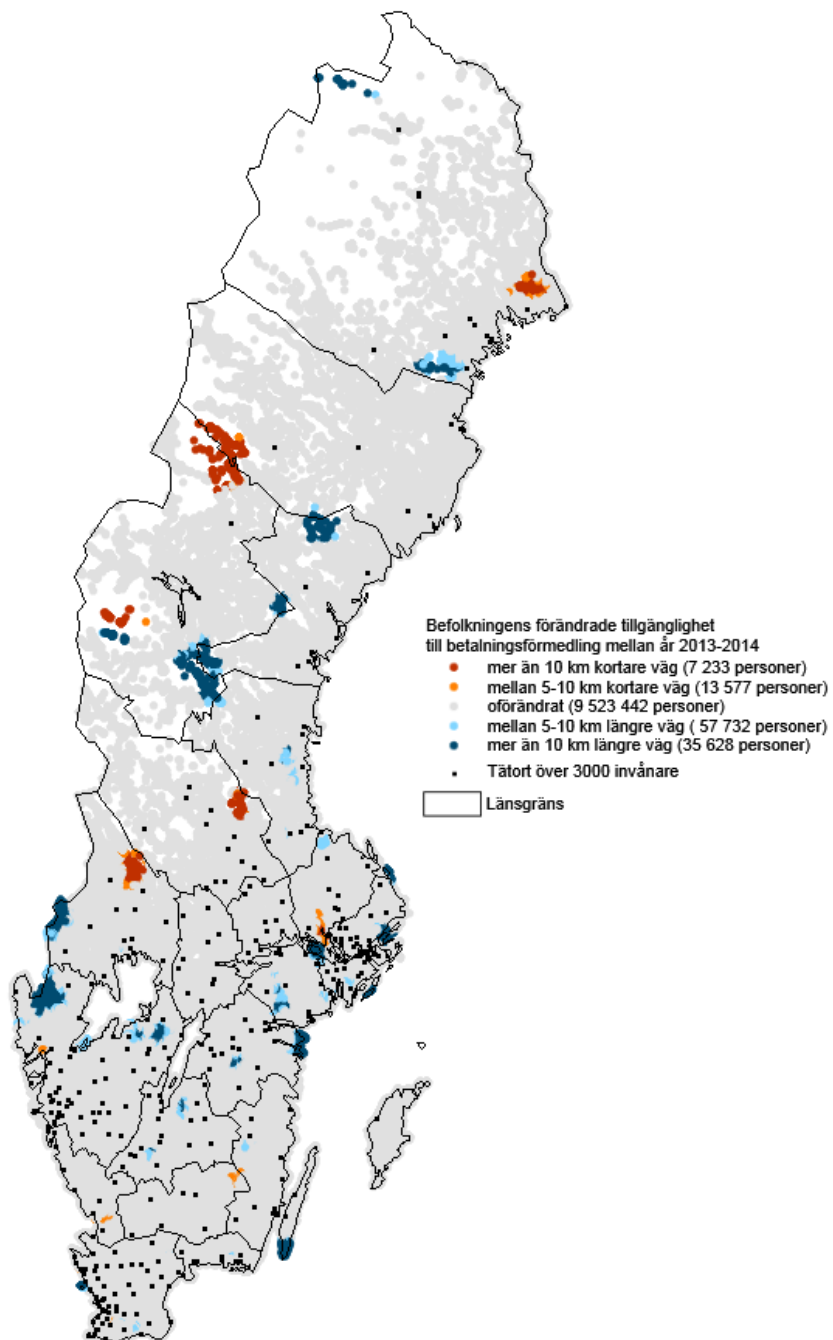
Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för betalningsförmedling avser bankkassa samt tjänst mot bankkonto. I redovisningarna om tillgänglighet är befolkning som inte kunnat anslutas till vägnätet exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har befolkningsstatistik från SCB daterad 2013-12-31 använts.

Av Tabell 6 framgår tillgängligheten fördelad på län. Tabellen visar att närmare 53 000 personer har mer än 30 kilometer med bil till det närmaste servicestället för betalningsförmedling. Av dessa har drygt 19 000 personer längre än 40 kilometer till det närmaste fasta servicestället för betalningsförmedling.

Av Tabell 7 framgår hur befolkningens tillgänglighet har förändrats sedan 2013. En tydlig förskjutning kan skönjas i fördelningen, där fler fått en längre resväg till sin närmaste betalningsförmedling sedan 2013.

Orsaken till den dramatiska nedgången i antalet serviceställen och den försämrade tillgängligheten till betalningsförmedling kan framför allt härledas till Finansinspektionens beslut den 14/1 2014 att dra in Exchange Finans tillstånd att bedriva betaltjänstverksamhet. Beslutet medförde att ett stort antal ombudsställen för Exchange Finans betalningsförmedlingstjänst Giroservice försvann över en natt i hela landet. Giroservice togs sedermera över av Svea Ekonomi, vars verksamheter inte helt och hållet hunnit komma igång då årets inventeringsperiod av serviceställen för grundläggande betaltjänster avslutats. Det återstår därför att efter nästa inventeringstillfälle analysera den mera långsiktiga effekten av att en aktör förlorade tillståndet att bedriva sin verksamhet, samt att med detta fall som ett exempel, diskutera sårbarheten i infrastrukturen för grundläggande betaltjänster.

Figur 5 Befolkningens förändrade tillgänglighet till betalningsförmedling mellan år 2013-2014.

Källa: Tillväxtanalys

5.2.5 Dagskassehantering

Tabell 8 Antal serviceställen för dagskassehantering 2014.

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	180	171	7	2	0	0
Uppsala län	43	28	9	6	0	0
Södermanlands län	32	8	24	0	0	0
Östergötlands län	46	26	18	2	1	0
Jönköpings län	60	13	24	23	0	0
Kronobergs län	31	11	13	7	0	0
Kalmar län	39	0	18	20	1	0
Gotlands län	13	0	0	13	0	0
Blekinge län	27	0	25	2	0	0
Skåne län	165	105	51	9	0	0
Hallands län	41	11	25	3	2	0
Västra Götalands län	207	94	76	37	0	0
Värmlands län	48	14	8	25	0	1
Örebro län	35	14	18	3	0	0
Västmanlands län	25	15	10	0	0	0
Dalarnas län	44	0	25	15	2	2
Gävleborgs län	37	7	4	26	0	0
Västernorrlands län	28	0	16	10	2	0
Jämtlands län	37	0	11	5	16	5
Västerbottens län	53	14	12	15	10	2
Norrbottnens län	36	0	13	15	8	0
Hela landet	1 228	531	407	238	42	10

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för dagskassehantering avser serviceboxar, recyclingmaskiner och dagskasseuppräknig.

Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.

Av Tabell 8 framgår att i områden med *låg* eller *mycket låg tillgänglighet* till tätorter finns sammanlagt 52 serviceställen där du har möjlighet att lämna en dagskassa. Dessa serviceställen är fördelade på 9 av 21 län. Drygt 76 procent av samtliga serviceställen finns i områden med *mycket hög* eller *hög tillgänglighet* till tätorter.

Tabell 9 Förändring i antalet serviceställen för dagskassehantering mellan 2013 till 2014.

Län	Totalt antal serviceställen	Mycket hög tillgänglighet	Hög tillgänglighet	Mellan tillgänglighet	Låg tillgänglighet	Mycket låg tillgänglighet
Stockholms län	-36	-31	-1	0	-1	-3
Uppsala län	2	-2	3	1	0	0
Södermanlands län	-1	-1	0	0	0	0
Östergötlands län	-8	-11	3	1	-1	0
Jönköpings län	8	-1	3	6	0	0
Kronobergs län	-2	-1	-1	0	0	0
Kalmar län	1	0	-2	3	0	0
Gotlands län	1	0	0	1	0	0
Blekinge län	-2	0	-2	0	0	0
Skåne län	3	1	3	0	0	-1
Hallands län	1	0	1	0	0	0
Västra Götalands län	7	4	0	4	-1	0
Värmlands län	9	1	-1	9	0	0
Örebro län	1	-3	4	0	0	0
Västmanlands län	-3	-3	0	0	0	0
Dalarnas län	-2	0	-1	0	0	-1
Gävleborgs län	-4	-3	0	-1	0	0
Västernorrlands län	3	0	4	1	0	-2
Jämtlands län	3	0	-2	1	4	0
Västerbottens län	1	-1	1	1	0	0
Norrbottens län	-3	0	0	0	0	-3
Hela landet	-21	-51	12	27	1	-10

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för dagskassehantering avser serviceboxar, recyclingmaskiner och dagskassuppräknig.

Redovisningen per tillgänglighetsklass följer Tillväxtanalys modell för indexerad tillgänglighet.¹²

Av Tabell 9 framgår förändringarna av antalet dagskassehanteringsställen mellan 2013–2014. Sammanlagt har ca 2 procent av serviceställena försvunnit i hela landet. Den största procentuella förändringen har skett i Värmlands län där antalet serviceställen ökat med 23 procent medan antalet i Stockholms län minskat med 17 procent.

¹² Läs mer via: <http://www.tillvaxtanalys.se/sv/analysplattformar/geografisk-analys---pipos/indexerad-tillganglighet.html>

Tabell 10 Tillgänglighet till dagskassehantering 2014.

Län	Arbetsställen < än 10 km till närmaste	Arbetsställen 10-20 km till närmaste	Arbetsställen 20-30 km till närmaste	Arbetsställen 30-40 km till närmaste	Arbetsställen > än 40 km till närmaste
Stockholms län	35 659	859	167	41	20
Uppsala län	3 621	508	138	1	0
Södermanlands län	3 154	460	125	1	0
Östergötlands län	5 249	498	101	18	4
Jönköpings län	4 100	567	26	8	0
Kronobergs län	2 150	426	102	10	0
Kalmar län	2 837	427	135	22	1
Gotlands län	729	118	68	11	10
Blekinge län	1 872	132	37	0	0
Skåne län	20 539	726	0	0	0
Hallands län	4 290	593	5	0	0
Västra Götalands län	22 838	1836	146	6	0
Värmlands län	3 443	443	217	32	13
Örebro län	3 542	316	78	3	0
Västmanlands län	2 890	299	92	5	0
Dalarnas län	3 483	461	132	76	22
Gävleborgs län	3 235	593	150	30	18
Västernorrlands län	2 784	244	150	126	133
Jämtlands län	1 636	190	198	79	132
Västerbottens län	2 828	234	158	64	53
Norrbottnens län	2 831	254	91	47	157
Hela landet	133 710	10 184	2 316	580	563

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för dagskassehantering avser serviceboxar, recyclingmaskiner och dagskasseuppräknings.

I redovisningarna om tillgänglighet är arbetsställen som inte kunnat anslutas till något vägnät exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har arbetsställen från Tillväxtanalys individ och företagsdatabas daterad 2011 använts. Av tabellen ovan framgår tillgängligheten fördelad på län. Urvalet arbetsställen gjort utifrån hela och delar av branchgrupper som antas vara extra kontantintensiva. Följande grupper ingår i urvalet: G-Handel, I-Restauranger och hotell, R-Kultur och Fritid samt del av S-Annan serviceverksamhet nämligen Andra konsumenttjänster SNI 95110-96090.

Tabell 11 Förändring i tillgänglighet till dagskasshantering mellan 2013 och 2014.

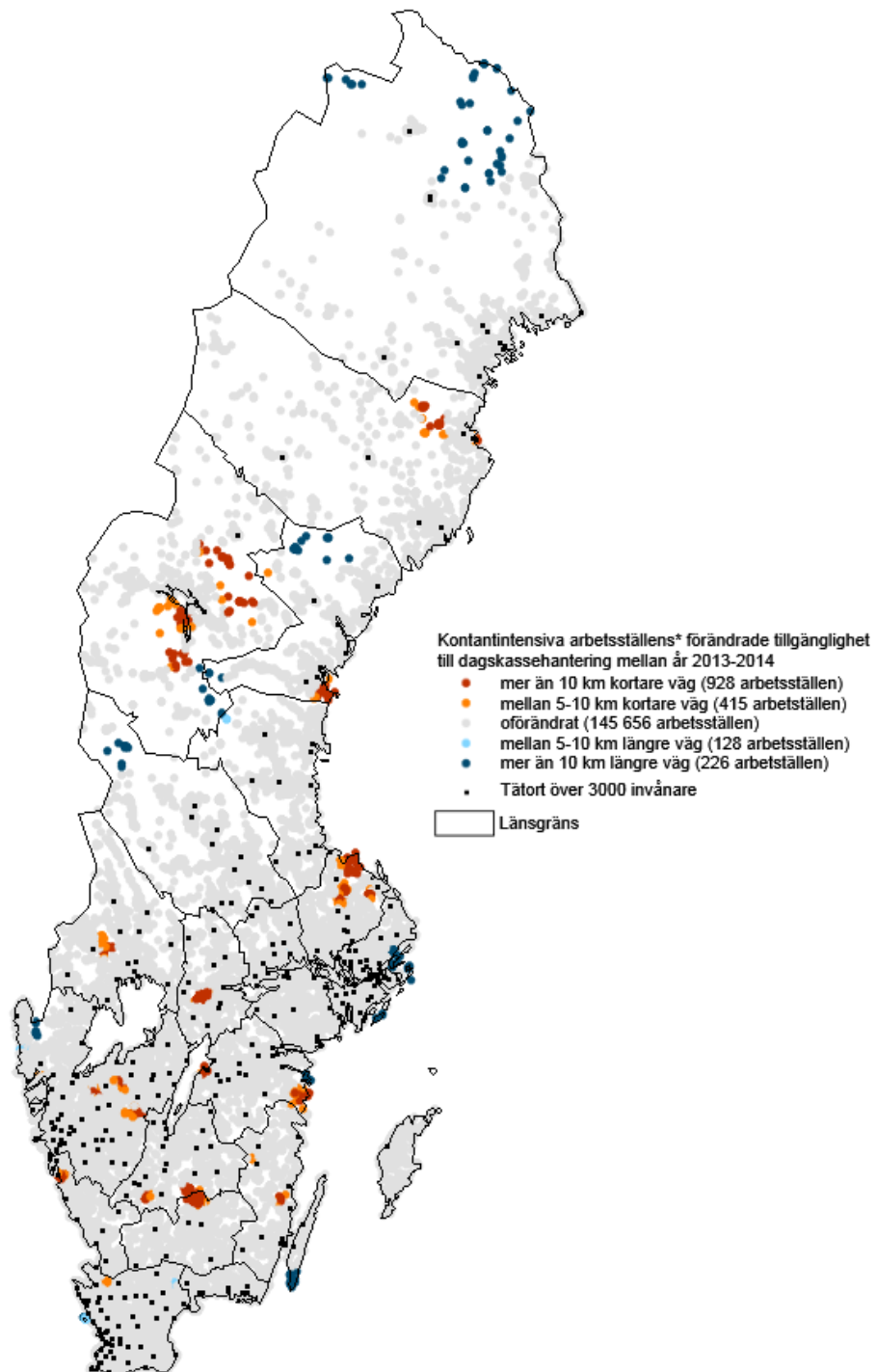
Län	Arbetsställen < 10 km till närmaste	Arbetsställen 10-20 km till närmaste	Arbetsställen 20-30 km till närmaste	Arbetsställen 30-40 km till närmaste	Arbetsställen > än 40 km till närmaste
Stockholms län	-51	-9	23	17	20
Uppsala län	112	-56	-48	-7	-1
Södermanlands län	-1	1	0	0	0
Östergötlands län	177	-168	-11	2	0
Jönköpings län	69	-47	-21	-1	0
Kronobergs län	33	11	-9	-35	0
Kalmar län	11	-28	9	8	0
Gotlands län	1	-1	0	0	0
Blekinge län	0	0	0	0	0
Skåne län	-6	6	0	0	0
Hallands län	129	-125	-4	0	0
Västra Götalands län	172	-159	-13	0	0
Värmlands län	0	12	-11	-1	0
Örebro län	58	-23	-35	0	0
Västmanlands län	-7	7	0	0	0
Dalarnas län	-15	-4	-2	19	2
Gävleborgs län	0	0	0	-1	1
Västernorrlands län	124	-101	-28	-3	8
Jämtlands län	55	9	-15	-36	-13
Västerbottens län	75	-48	14	-25	-16
Norrbottnens län	-21	-8	-7	-8	44
Hela landet	915	-731	-158	-71	45

Källa: Tillväxtanalys

Beskrivning och definition: Serviceställen för dagskasshantering avser serviceboxar, recyclingmaskiner och dagskassuppräkningsanordningar. I redovisningarna om tillgänglighet är arbetsställen som inte kunnat anslutas till något vägnät exkluderad. För tillgänglighetsberäkningarna har arbetsställen från Tillväxtanalys individ och företagsdatabas daterad 2011 använts. Av tabellen ovan framgår tillgängligheten fördelad på län. Urvalet arbetsställen gjort utifrån hela och delar av branchgrupper som antas vara extra kontantintensiva. Följande grupper ingår i urvalet: G-Handel, I-Restauranger och hotell, R-Kultur och Fritid samt del av S-Annan serviceverksamhet nämligen Andra konsumenttjänster SNI 95110-960

Av Tabell 10 framgår tillgängligheten till dagskassahantering för företag där betalningar i hög grad görs genom kontant betalning och som därmed förmodligen hanterar stora dagskassor. De branschgrupper och SNI-koder som ingår i urvalet av arbetsställen är följande: G-Handel, I-Restauranger och hotell, R-Kultur och Fritid samt del av S-Annan serviceverksamhet nämligen Andra konsumenttjänster SNI 95110-96090. Tabellen visar att mer än 1 100 arbetsställen har mer än 30 kilometer med bil till det närmaste servicestället för betalningsförmedling. Av dessa har över 500 arbetsställen längre än 40 kilometer till det närmaste fasta servicestället för betalningsförmedling.

Av Tabell 11 framgår hur arbetsställets tillgänglighet har förändrats sedan 2013. Ingen entydig bild av förändringarna i landet går att utläsa av materialet. Det finns arbetsställen som fått längre resväg såväl som arbetsställen som fått kortare resväg till sitt närmast betalningsförmedling sedan 2013. En noterbar förändring som även återspeglas i kartan i Figur 6 är att flera platser i Norrbotten tappat sina serviceställen på grund av Exchange Finans och West International koncept Centres driftsstopp.

*Urvalet arbetsställen gjort utifrån hela och delar av branchgrupper som antas vara extra kontantintensiva. Följande grupper ingår i urvalet: G-Handel, I-Restauranger och hotell, R-Kultur och Fritid samt del av S-Annan serviceverksamhet nämligen Andra konsumenttjänster SNI 95110-96090.

Figur 6 Kontantintensiva arbetsställens (2011) förändrade tillgänglighet till dagskassehantering mellan år 2013-2014.

Källa: Tillväxtanalys

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om PM-serien: Exempel på publikationer i serien är metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter.

Övriga serier:

Rapportserien – Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer.

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar Direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.